

[Hlavní stránka](#)

ZOO report 4/00

[Příhovor](#)

[Kongres EAZA jednal o stanovách zoo](#)

[Predstavili jsme se světu](#)

[Poslední přírůstky druhého tisíciletí](#)

[S tasmánským ďáblem na Pálavu](#)

[Horké novinky](#)

[O nových programech i starých bolestech](#)

[Mniší hora ve třetím tisíciletí](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Planeta je pro všechny

Žijeme v době plné protikladů, jejichž důsledky si mnozí ani dostatečně ne-uvědomují. Civilizační a hospodářský pokrok - především v Africe a Jižní Americe - je bohužel provázen i rozsáhlými zásahy do tamní flóry a fauny. Tato nekalá činnost lidí však neovlivňuje pouze množství srážek a neodkrajuje jen velké kusy amazonských plicních laloků planety, ale sekundárně zbavuje i desetitisíce zvířat jejich základních životních podmínek a odsuzuje je k postupnému vyhynutí. K tomu přistupuje i bezohledné vybíjení některých zvířecích druhů, motivované velkým finančním profitem.

Přes veškeré varovné apely se však nedaří tento nebezpečný vývoj zastavit, tím méně zvrátit. Už dnes se proto můžeme s mnoha velmi ohroženými druhy setkat pouze v národních parcích, v nichž jsou pro ně v určité míře zachovány přirozené životní podmínky, nebo už jen v zoologických zahradách, které se alespoň v omezeném rozsahu snaží o zachování a rozmnožení zvířat, která už ve svém přirozeném biotopu nemají šanci žít. Je tedy namístě připomenout, že zoologické zahrady jsou nejen zdrojem poznání, zejména pro mladou generaci, ale mají i nezastupitelné místo v celosvětových programech, které mají za cíl soustavně se snižující rozmanitost druhů fauny v jejím přirozeném prostředí pozastavit, ba vrátit osudové civilizační kolo zpět.

Zde bych se chtěl zastavit u těch, kteří tyto projekty realizují, a to u lidí, kteří určují i uskutečňují koncepci rozvoje, udržují kontakty s ostatními zoologickými zahradami, u těch, co zasvětili své životy péči o zvířata. Není tajemstvím, že finanční ohodnocení jejich práce je silně podceněno a jistě by si, nebýt lásky ke zvířatům, v jiných profesích vydělali daleko více. Vždy mne dojíká péče ošetřovatelů, se kterou zachraňují problémově narozená mláďata a vychovávají z nich fyzicky i psychicky zdatné jedince. Je tomu tak i proto, že je podle mého soudu možné na vztahu člověka ke zvířatům hodnotit i jeho povahové vlastnosti a ten kdo miluje zvířata, nemůže být špatným člověkem.

*JUDr. Zdeněk Kessler
předseda Ústavního soudu ČR*

Kongres EAZA jednal o stanovách zoo

Na letošním kongresu Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií, který se konal ve dnech 19. až 24. září v dánském Aalborgu, reprezentoval brněnskou zoo ředitel Martin

Hovorka, vedoucí chovatelského úseku, a člen výboru EEP Bohumil Král spolu se zoologem Jaroslavem Kučerou. Oficiální část kongresu se zabývala zejména úkoly zoo v celosvětových programech zachování či na mnoha místech naší těžce zkoušené planety navrácení přirozeného biotopu. Diskutovány byly také připravované stanovy EAZA, které by jasně definovaly poslání zoo i jejich etický kodex. Tyto materiály připravuje EAZA pro Evropský parlament. Jejich schválení by pak přesně určilo, která zařízení zabývající se chovem živočichů mohou být členy jak národních, tak nadnárodních, profesních a odborných uskupení. Členství v nich bude podmíněno zejména dodržováním etického kodexu. Kongres se také zabýval organizačními otázkami EAZA. Zástupci brněnské zoo se také zúčastnili následného jednání odborných komisí, jehož cílem bylo zkvalitnění práce, výměna zkušeností a v neposlední řadě také koordinace chovu ohrožených druhů zvířat. Pokud jde o Mniší horu, pak se mohla pochlubit mj. úspěšným odchovem koček rybářských a vzácně odchovaných koček pouštních. Ředitel Zoo města Brna, Martin Hovorka, si ještě před odjezdem do Aalborgu hodně sliboval od praktické výměny zkušeností. Vzhledem k dobrým kontaktům bylo Zoo města Brna navrženo členství v EARAZA, sdružující země bývalého SSSR a Asie. Pracovníci Mniší hory se také v Aalborgu stali členy odborných komisí. Osobně jsem byl, kromě mého už dřívějšího členství v komisi, řídicí chovu paviánů dželada, dále jsem byl jmenován do komise zabývající se kočkami rybářskými a probíhalo jednání o mém zapojení do komisí pro kočky pouštní, levharty cejlonské, antilopy adax a orly mořské. Dr. Bohumil Král je i nadále členem výboru EEP.

Dr. Jaroslav Kučera

Představili jsme se světu

Letošní konference Světové organizace zoo (WZO) proběhla v zoo The Leaving Desert v Kalifornii (USA). Brněnská zoologická zahrada, která je od letošního ledna už řádným členem tohoto prestižního klubu, měla letos za úkol, stejně jako ostatní nováčci, v pěti minutách se představit. Úkol byl ještě ztížen tím, že si vedení WZO předepsalo, co všechno musíme za oněch pět minut prezentovat - vývoj zahrady, početní stavy zaměstnanců i chovaných druhů, návštěvnost atd. Při tom

ovšem představit Mniší horu nejen současnou, ale také její perspektivu nebylo jednoduché už proto, že jsme nevěděli, jakou techniku můžeme použít. Do USA putoval jak CD-ROM, tak videokazeta, i na projekci nenáročné grafy a fotografie. Nakonec se nám podařilo s použitím počítače prezentovat brněnskou zahradu a s ní i moravskou metropoli - prostřednictvím CD. Potvrzení našeho řádného členství ve Světové asociaci zoologických zahrad a akvárií (WAZA - World Asociation of ZOO and Aquaria - tak přejmenovala konference WZO) je pro zahradu, která ještě před čtyřmi roky byla v existenční krizi, úspěchem. Znovu jsem si však uvědomil, kolik toho musíme ještě udělat, abychom se stali zahradou plnou Tygřích skal a Tropicých království, tedy nejen zoo začleňující se do dobrého průměru. To by ovšem samo o sobě ještě k postupu na světovém žebříčku nestačilo. Jednání, ať už v odborných sekcích či příspěvky na plénu samotném, jasně definovalo nutnost dalšího rozvoje zahrady v kontextu s úkoly, které jim jsou, coby nezastupitelným článkům řetězce snahy o zachování a bude-li to možné i zlepšení životaschopnosti naší planety, neoddiskutovatelně přičleny.

Byl bych velice rád, kdyby široká veřejnost, která už považuje rozmnožování a případné reintrodukce velmi vážně ohrožených druhů v zoo za samozřejmost, pochopila, že zoologické

zahrady jim dávají nahlédnout do tajemného světa zvířat i proto, aby si uvědomili, jak moc dovedou naši společné planetě škodit a jak by jí, a tedy i sobě, dokázali pomoci.

MVDr. Martin Hovorka

Poslední přírůstky druhého tisíciletí

Brněnská zoologická zahrada chová v současnosti na devět set jedinců, reprezentujících na dvě stě živočišných druhů. Nemůžeme tedy říci, že by byl právě končící rok vůči Mniší hoře nějak skoupý. Připomeňme si nejnovější přírůstek - dvě mláďata žirafy síťované, která přibyla v listopadu ze Dvora Králové, párek ledních medvědů z Alma Aty a Petrohradu, himalájské takiny, kiangy, kočky pouštní, orla kamčatského a další. Chloubou chovatelského úseku však jsou především mláďata narozená na Mniší hoře - atraktivní samička levharta cejlonského, krokodýli nilští, kočky rybářské a kočky pouštní, hroznýšovci kubánští a chameleoni třírozí, lamy guanako, dále bizoni, velbloudi a další. Vypisovat všechna mláďata, která se letos v brněnské zoo narodila, vzhledem k nedostatku místa, nelze. I přes tuto nadílku se však mnoha návštěvníkům přece jen Mniší hora ve srovnání s ostatními zoo zdá poněkud prázdná. Tento dojem vzniká pro její velikost (pětašedesát hektarů), dále proto, že se expozice "skrývají" v terénu, což je velice dobře a za třetí i proto, že byla Mniší hora po dlouhou dobu poněkud zanedbávána. Letos otevřené Tygří skály jsou totiž po dlouhé době první větší investicí zřizovatele - města Brna. Je na místě připomenout i názory veřenosti o provizorních výběžích, postavených ve srovnání se stabilními expozicemi za zanedbatelné částky. Tato náhražkovitá řešení však pro moderní zahrady znamenají mnohdy ztrátu prestiže.

Alfou a omegou je pro vedení zoo zásada vybudovat zvířatům prostředí, které je nestresuje, plně odpovídá jejich nárokům a vytváří pro ně životní komfort. Jinými slovy, expozice vedle toho, že co nejvěrněji napodobuje jejich domovskou krajinu, plní i nejpřísnější nároky na jejich chov. Pozitivně pak musí nové expozice působit i na návštěvníka. Realizace takových projektů ovšem není nejlevnější. Proto je nutné střednědobý plán přestavby Mniší hory nejen odstartovat, což se už stalo, ale zajistit mu i nadále podporu jak zřizovatele, tedy města Brna, tak spoluobčanů.

RNDr. Bohumil Kral, Csc.

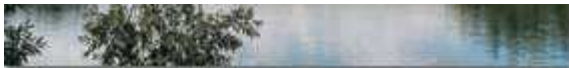
S tasmánským ďáblem na Pálavu

Z pohlednice s výrazným nápisem San Diego Zoo na mne nevráživě zírá tasmánský ďábel. S tou nevráživostí jsem to asi přehnal. Z jeho korálkovitých očí na mne hledí spíše beznaděj a nekonečná množina otazníků. Tento vačnatec se mne v době, kdy dalšímu tisíciletí za okamžik odzvoní cestu do minulosti, ptá, a nejen za sebe, ale za desítky tisíc druhů z živočišné říše, které se vítání roku 2001

zásluhou hamižné agresivní rozpínavosti lidstva nedožily, proč jim ničíme jejich domovy. Desetitisíce let byly životními prostory zvířat džungle, proháněla se po savanách, stepích, polopouštích. Ale obživu hledala a nalézala také mezi imaginárními skulpturami Pálavy či v zachumlaných chomáčích vyfoukaných stromů na vrcholcích kopců věčně chladné Českomoravské vrchoviny. Nelítostný ortel civilizační expanze zachvátil totiž celou zeměkouli. Není proto důležité, kde a který druh fauny zachraňujeme, ale jak. Jen připomenu, že posláni zoo netkví jen v záchraně exotických zvířat pro Středoevropana, nýbrž v mravenčí péči i o docela obyčejná zvířátka našich lesů, vod a strání. Když už volně cituji básníka S. K. Neumanna, který se ovšem věnoval spíše sociálním chorobám lidstva dvacátého století, nedá mi, abych si nevzpomněl na spisovatele, který přece jen neviděl za vším supervývojový model živočišné říše, tedy člověka konce druhého tisíciletí, ale uvažoval v daleko širším, planetárním kontextu - na Jaromíra Tomečka. Doktora obojího práva, který nevlastnil jen encyklopedické znalosti o přírodě, jimiž udivoval i odborníky, ale který svět okolo sebe miloval a ve svých knihách doslova hýčkal. Přivítáme tedy třetí tisíciletí slibem, že si budeme počínat, ať už na Moravě nebo v Tasmánii, tak, aby nad naším vztahem k ostatnímu živému nemusel Jaromír Tomeček na Věčnosti výhrůžně zvedat ukazováček, aby se v bystřinách beze strachu o bytí cákal Stříbrný lipan a abychom věděli, že Vuí se zase směje.

Petr Urbánek

Horké novinky

Vernisáž v Galerii pod hladinou

V Galerii pod hladinou představuje od 27. 10. potápěč a podmořský fotograf Michal Piškula na stech snímcích hlubiny Rudého moře. Záběry pořídil na pobřeží Sinajského poloostrova, nejvíce v Akabském zálivu. Fauna Rudého moře, relativně izolovaná od ostatních oceánů, dala autorovi možnost zachytit řadu endemitů. Sklepní prostory na Radnické ulici tak znovu ožily barevnými pohledy do světa korálů, ryb i dalších mořských živočichů

P.F. 2001

Za několik málo okamžiků zaklapne neúprosný čas vrátka nekonečna za dalším tisíciletím života naší planety. Vážení a milí čtenáři, přátelé zoo i přírody vůbec, co Vám popřát na několika řádcích do roku 2001? Snad jen to, aby se řady lidí, kteří si uvědomují, že na Zemi nežijí sami, rozrůstaly geometrickou řadou. Pak možná naše planeta, a s ní i lidský druh, ve třetím tisíciletí nezkolabuje.

Tygr letěl do Lisabonu

Mezi důsledky otevření moderního pavilónu Tygří skály, na první pohled divácky méně atraktivní, patří i fakt, a to významný, že tygři sumaterští odchovaní na Mniší hoře jsou zařazeni do záchranného programu EEP, a proto pětiletý Wastl odletěl z Brna do Lisabonu a nyní už v tamní zoo obšťastňuje tygřici.

O nových programech i starých bolestech

Už patnáctý kongres Mezinárodní asociace výchovných a vzdělávacích pracovníků zoo a akvárií (IZE) se letos konal v říjnu, v mexické Guadalajaře. Základní témata konference tvořily: Nové směry výukových programů v zoo a v akváriích, Výukové kontaktní prvky při vzniku nových expozic a Spolupráce pracovníků odborů výchovy a vzdělávání zoo s ostatními ochranářskými organizacemi. Účastníci konference, reprezentující osmdesát sedm zoo z dvaceti devíti států, přednesli před téměř sto čtyřiceti odborníky z pěti světadílů celkem více než čtyřicet

odborných referátů.

V Guadalajaře však nebylo vše jen příjemné. Velice závažnou realitou, proti níž, zatím jen s nedostatečnými výsledky, bojují jak zahrady, tak i ostatní zainteresované složky, zejména v Africe, na některých místech Asie, ale i v Latinské Americe, kde je tzv. bushmeat. V podstatě jde o pytláctví obrovských rozměrů. Účastníky konference ohromily dokumentární filmy s otřesnými záběry, na nichž byla zvířata vražděna jen pro některou ze svých částí těla, která je dodávána na stoly bohatých gurmánů. V Africe je to tím krutější, neboť vzhledem k nedobré hospodářské a politické situaci i ozbrojeným střetům v podstatné části tohoto kontinentu lidé hladoví a sebeohroženější druh zvířete je pro ně mnohdy jediným zdrojem potravy. O tom, že jinde na světě dělají zoologické zahrady vše pro to, aby stáda kopytníků posílila, šelmy se znovu vrátily na místa kde byly vyhubeny, domorodí obyvatelé vůbec nevědí. Proto je, jak vyplynulo z diskuse, nutné nejen zajistit hladovějícím rodinám alespoň základní potraviny, ale velké úsilí vyžaduje i jejich vzdělávání. Stav už je natolik vážný, že jej musí řešit všechny nadnárodní instituce, Organizace spojených národů nevyjímaje.

Mgr. Markéta Hodková

Mniší hora ve třetím tisíciletí

Impozantní Tygří skály jsou závažným krokem při realizaci nové strategie brněnské zahrady, ovšem při jejich budování šlo o mnohem více. Byla to po dlouhé době první větší investice z městské pokladny a jak dodavatelé, tak i pracovníci zoo dokázali, že peníze uvolněné z městského rozpočtu dovedou výhodně zhmotnit. Připomeňme si, že nejzávažnějšími z celého obsáhlého projektu Strategie jsou komplexní expozice z relativně malých území, která sehrála zásadní roli při formování faun daných i přilehlých oblastí. Mnohé napovídají už samotné názvy - Beringia, Karibik, Wallaceia a Kalahari. Potud jen v krátkosti o strategii, jejíž reálné vyjádření je právě ve střednědobém plánu rozvoje Zoo města Brna na následující desetiletí.

V příštím roce chtějí na Mniší hoře vypracovat technicko ekonomická zadání na část expozice Madagaskar, na prostory pro vlky a orly, pro úpravu výběhu ledních medvědů i pro výjimečnou expozici - Moravská řeka. Ta by měla v budoucnosti patřit mezi nejzajímavější expozice na Mniší hoře. Nejen proto, že průhledné hráze dovolí návštěvníkům sledovat život v řece, ale také pro její včlenění do svažitého zalesněného terénu Mniší hory, jehož bude organickou součástí. O rok později požádá zoo o peníze na dobudování komplexů expozic Karibiku a po něm bude v roce 2004 následovat Wallaceia.

Brněnská zoo žádá po svém zřizovateli, městu Brnu, ročně 30 miliónů korun na stavební investice. Nejde jen o to, aby Mniší hora naplnila všechna kritéria daná Světovou organizací zoologických zahrad, jejíž je členem od počátku letošního roku, ale i o úspěšnou prezentaci moravské metropole vůbec. Ovšem ani zastupitelstvo není všemocné, a tak záleží i na tom, do jaké míry bude městská pokladna naplněna.

Petr Urbánek

© ZOO Brno, 1998

webmaster: Česká vydavatelská pro internet, s. r. o. /webhouse.cz/